

11.Нейролінгвістичне програмування та основи сугестії (Сугестивна лінгвістика)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови та літератури**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А.Кузнецова
20серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНЕ ПРОГРАМУВАННЯ ТА ОСНОВИ СУГЕСТІЇ. (СУГЕСТИВНА ЛІНГВІСТИКА)

Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»

Галузь знань 03 Гуманітарні науки, 05 Соціально-поведінкові науки, 014

Освіта, 231 Соціальна робота

Напрямок підготовки
Код та найменування спеціальності

Предметна спеціалізація

Факультет педагогіки та психології

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Нейролінгвістичне програмування та основи сугестії. (Сугестивна лінгвістика)» для студентів ОКР «бакалавр» за Галуззю знань 03 Гуманітарні науки, 05 Соціально-поведінкові науки, 014 Освіта, 231 Соціальна робота

Розробник: Олексюк Олеся Миколаївна, доцент кафедри загальної та прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук _____ (Олексюк О. М.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови та літератури

Протокол № __ від «__» _____ 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (Рускуліс Л.В.)

«_____» _____ 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів –5	Галузь знань 03 Гуманітарні науки, 05 Соціально-поведінкові науки, 014 Освіта, 231 Соціальна робота	вибіркова
		<i>Рік підготовки:</i> 1
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>реферат</u>	Спеціалізація:	<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 150		2 <i>Лекції</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 12	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	20
		<i>Практичні, семінарські</i>
		30
		<i>Самостійна робота</i>
		60
		Вид контролю: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (30%/70%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Нейролінгвістичне програмування та основи сугестії. (Сугестивна лінгвістика)» полягає в ознайомленні студентів із витоками, основними закономірностями та глибинною природою впливових потенцій мови, новітніми напрямками досліджень впливу та різними формами мовленнєвого впливу, що забезпечено висвітленням конкретних завдань курсу, які передбачають формування погляду на феномен впливу як комплексне динамічне явище; класифікацію основних знань і факторів, що формують вплив; ознайомлення зі специфікою та структурою мовленнєвого впливу, різноманітними методами його аналізу, а також зв'язками мовленнєвої сугестії з мовною маніпуляцією; усвідомлення прикладного характеру цієї науки тощо.

У рамках дисципліни передбачаються наступні **завдання**:

- ознайомитися з психологічним, нейрофізіологічним (міжпівкульна асиметрія), лінгвістичним (мовнісугестогени, Мілтон-модель та ін.),

невербальним (інформаційне структурування та ін.) підґрунтям феномену сугестії; усвідомлення впливової етики;

- з'ясувати впливові патерни мови та забезпечити себе від патогенних текстів;
- застосовувати у власній комунікативній діяльності відповідні впливові стратегії мовленнєвого та невербального спілкування;

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- основні поняття й терміни;
- типи, види, форми, моделі, структурні компоненти сугестії;
- природу впливових дискурсів;
- методи й прийоми досягнення позитивного результату впливової комунікації;

вміти:

- застосовувати на практиці отримані знання в конкретних ситуаціях НЛП;
- дотримуватись толерантного ставлення до інших культур та їх представників;
- володіти методологічними прийомами нейролінгвістики в різних сферах суспільного життя;
- вміти вести науковий пошук щодо дослідження проблем НЛП та патопсихолінгвістики;
- володіти методикою та навичками попередження й усунення патогенних впливів.

У результаті вивчення курсу студенти повинні засвоїти такі компетентності:

Фахові:

- уміти правильно використовувати впливові патерни мови;
- знати одиниці мови та правила їх поєднання;
- виявляти актуальні лінгвістичні, нейрофізіологічні, психологічні та інші складники впливових ефектів комунікації;
- орієнтуватися в методиках аналізу сугестогенних дискурсів;
- застосовувати у власній комунікативній діяльності відповідні впливові стратегії мовленнєвого та невербального спілкування;
- здійснювати комплексну оцінку тексту / дискурсу в аспекті його сугестивності;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит I. Витоки сугестії. Складники впливу. Основні категорії

Тема 1. Основні поняття і терміни. Сугестологія. Сугестивна лінгвістика як новітня галузь гуманітарного знання. Міждисциплінарний характер курсу: зв'язок із психологією, логікою, соціологією, історією, філософією, когнітологією та іншими галузями гуманітарного знання. (експліцитні та імпліцитні цілі висловлення, мовленнєві тактики та типи мовленнєвої поведінки, правила ведення бесіди (максими Грайса)); адресатом мовлення (інтерпретація висловлення, вплив повідомлення на адресанта, тип мовленнєвого реагування); відношення між комунікантами (форми мовленнєвого спілкування: бесіда, суперечка та ін., соціально-етикетний бік висловлення (форми звертання, стиль спілкування та ін.) та ситуацією (ситуативна зумовленість тематики та форми комунікації). Б.Ф. Поршнев про формалізований характер прагмалінгвістики.

Тема 2. Прикладні аспекти сугестивної лінгвістики. Сугестія і магія. Сугестія в медицині. Чаклуни та шамани і знахарі. Сугестія як єдність вербальних (різноманітні замовляння) та невербальних (танець, дотик) засобів. Апулей: «Дотиком, замовлянням й запахами можна так приспати людину, що вона звільнюється від своєї тілесної оболонки й повертається до чистої, божеської безсмертної природи».

Франс Месмер (XIX ст.) та складники сугестії (невербальне налаштування, загальна потайність (загально семіотична відповідність). Його негативне тлумачення ролі мовної сугестії. Абат Фаріа (XIX ст.) та його усвідомлення впливової сили мови (кілька слів можуть спричинити досягнення трасового стану). Англійський хірург Дж. Бред про роль зорової фіксації та верба ліки у здійсненні впливу. Праці В. Бехтерева про нейрофізіологічне підґрунтя впливу. З. Фройд про психологічні механізми впливу (редукція критичності сприйняття). Вплив як комплексна категорія.

Кредит 2. Тема 3. Психологічне підґрунтя впливу. Основні постулати: 1) соціальна обумовленість людської психіки, її конструювання і програмування за посередництвом соціальних та інформаційних впливів; 2) істотна залежність психіки та поведінки людини від ситуативних (зовнішніх) факторів (ситуаціоністська парадигма соціальної психології); 3) істотний вплив моделювання та приклада на психіку й поведінку людини; 4) обмеженість психіки пересічної людини, що шкодить точному сприйняттю реальності та, з іншого боку, уможливорює вплив на поведінку, емоції та мислення поза свідомістю; 5) взаємодатковість різноманітних факторів впливу на психіку людини; 6) суттєва питома вага соціально-психологічних автоматизмів (стереотипів) у свідомості людини, які зумовлюють маніпулятивний вплив; 7) ефект документалізму, який підсилює психологічний вплив відео-, аудіо- та текстової інформації; 8) моделювання віктимності (схильності стати жертвою) як вплив, що поглиблює культ насильства й агресивності тощо.

С.Г. Кара-Мурза про психологію впливу («Людині властива складна психіка, важливою частиною якої є уявлення. Вона розвинута настільки, що людина живе одночасно у двох вимірах, у двох «реальностях» - справжній та уявлюваній. Уявлюваний світ більшою мірою (а в багатьох - і в першочергу) визначає поведінку людини. Але він хиткий і поступливий, на нього можна впливати ззовні так, що людина і не помітить цього впливу»).

Тема 4. Р. Чалдіні про психологічні механізми впливу: 1) принцип послідовності, у межах якого наголошено на стереотипній обумовленості дій людини (необхідність відчуття належності до певної соціальної (національної, фахової та ін.) групи; 2) принцип взаємного з'єднання, орієнтований на надотримання етикетних, емпатичних норм людського спілкування, де «добро добром згадують»; 3) принцип соціального доказу, що засвідчує природність наслідування соціальних стереотипів (ми вважаємо свою поведінку правильною в даній ситуації, якщо часто бачимо інших людей, які поводяться в такий же спосіб); 4) принцип доброзичливості (нам подобаються люди, схожі на нас); 5) принцип авторитету (психологічна схильність до визнання суб'єктивної значущості авторитетних осіб і символів, що супроводжують поняття авторитету як такого (різноманітні атрибути - одяг, автомобіль та ін.); 6) принцип дефіциту (люди здебільшого цінують те, що є менш досяжним).

Г. Ле Бон про вплив і масові стереотипи (а) гіпнотичний ефект, набутий перебуванням у масовому угрупованні, де свідомо-особистість зникає; б) актуалізація прихованих, соціально і суспільно негативованих, позаконвенційних інстинктів особистості; в) масове спрощення колективних концептів: «Натовп знає тільки прості та межові почуття; будь-який кут зору, ідея чивірування, навіть йому, натовп сприймає чи ж відкидає цілком і ставиться до них або як до абсолютних істин, або ж як до таких саме абсолютних помилок»).

Грузинська школа установки. Формування передженого ставлення.

Кредит 3. Специфіка і структура мовленнєвого впливу

Тема 5. Основні функції мови (комунікативна, номінативна, мислеоформлювальна, когнітивна, експресивна, естетична, культурологічна, ідентифікаційна, міфологічна,

комунікативна, інформаційна, фатична (контактовстановлювальна, волюнтативна (сугестивна) та ін. Р.Барт, О.О.Леонт'єв, Л.М.Мурзін, І.Ю.Черепанова про впливову функцію мови як провідну. Б.Ф.Поршнев про вплив («Біля витоків другої сигнальної системи перебуває не обмін інформацією, тобто не повідомлення чогось від одного до іншого, а особливий різновид впливу одного індивіда на дії іншого – особливе спілкування ще до додавання функції повідомлення»). Отець П.Флоренський про впливову силу слова («Слово магічне й містичне. Усвідомити. В чому магічність слова, позначає зрозуміти, як саме і чому через слово ми впливаємо на світ... Магічно сильне слово ...саме концентрує енергію духу»). В.фон Гумбольдт про мову як духовну енергію народу.

Тема 6. Л.М.Мурзін про наскрізну потенційну сугестивність мови. Сугестивно активні параметри (за Л.М.Мурзіним): 1) міфологічні й екстралінгвістичні характеристики культурологічного, етнографічного та ін. характеру; 2) характеристики тексту; 3) характеристики; 4) лексико-стилістичні та словотвірні характеристики; 5) граматичні характеристики; 6) просодичні (ритмічні) характеристики; 7) фоносемантичні параметри. І.Ю.Черепанова про лінгвістичні та екстралінгвальні рівні впливу та необхідність їх аналізу: фонологічний, просодичний, лексико-стилістичний, лексико-граматичний, морфолог-синтаксичний, текстовий рівень, екстралінгвальний рівень.

Поняття про сугестивний текст (СТ). Класифікація СТ за ступенем розповсюдження: 1) універсальні СТ (а) автотексти – замовляння, мантри; б) алотексти (молитви, гіпноз, аутотренінг)); 2) індивідуальні СТ (проповіді, психотерапевтичний вплив). Класифікація СТ за спрямованістю впливу: 1) ауто-сугестивні (мантри, молитви); 2) гетеро-сугестивні (гіпноз, психотерапія, проповіді); 3) ауто-гетеро-сугестивні тексти (змішаний тип). Фідеїстичні СТ (замовляння, релігійні тексти та ін.).

Поняття про сугестивний дискурс (реклама, політичне мовлення, гіпноз).

Поняття про патогенний текст як такий, що завдає шкоди моральному та психічному здоров'ю окремої особи, нації, держави, людства (загрознаціональним, державним інтересам, моральним та екологічним нормам, правам і свободам людини тощо). Екологічність впливу. Поняття про емпатичну комунікацію. Вплив і маніпулювання.

Тема 7. Гіпнотичні техніки. Поняття про гіпноз. Мілтон-модель мови. Особливості Еріксонівського гіпнозу. Гетеро-сугестія та гіпноз. Явище гіпнозу з точки зору лінгвістики та психології. Особливості впливу на людину за допомогою гіпнозу. О.Герашенко, В.Кандиба, А.Кашпіровський, О.Куделін та ін. М.Еріксон. Змінені стани свідомості. Поняття про сугестогенні (гіпнотичний та аутогіпнотичний вплив, стан даунтайму), фармакогенні (застосування психоактивних препаратів), екзогенні (вплив екстремальних зовнішніх умов) стани.

М.Еріксон і його модель гіпнотичної комунікації. Етапи гіпнотичної комунікації: невербальне налаштування; вербальне налаштування (техніка 4+1, пароніми та омофони, синтаксична неправильність, специфічні види зв'язку елементів у реченні / повідомленні (полісиндетон, «коли X, то Y», «X викликає (змушує до появи) Y») як мовні засоби відволікання свідомості).

Прості техніки гіпнотичної індукції: 1) словесна синхронізація; 2) несловесна синхронізація і ведення; 3) накладання репрезентативних систем; 4) доступ до минулих станів трансу; 5) опис звичайних трансових ситуацій.

Розвинуті техніки гіпнотичної індукції: 1) важільні індукції (невербальні реакції); б) переривання патерна; в) переважання та ін.

Непрямі гіпнотичні патерни: 1) вмонтовані команди (приховані накази); 2) аналогове маркування; 3) розмовні постулати (отримання потрібної реакції без прямого прохання); 4) неоднозначність та ін.

Універсальні процесивного моделювання та їх лінгвістичні маркери. Процеси упущення: номіналізації, неспецифічна лексика, судження, компаративно-суперлативні конструкції.

Процеси узагальнення: універсальні квантифікатори, модальні оператори можливості /

необхідності. Процесивикривлення: пресупозиції, комплексна еквівалентність, читання думок.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Витоки сугестії. Складники впливу. Основні категорії						
Тема 1. Основні поняття і терміни.	10	1	2			7
Тема 2. Прикладні аспекти НЛП, сугестивної лінгвістики.	10	1	2			7
Кредит 2. Підгрунття впливу						
Тема 3. Психологічне підгрунття впливу.	15	2	4			9
Тема 4. Р. Чалдіні про психологічні механізми впливу	15	2	4			9
Кредит 3. Специфіка і структура мовленнєвого впливу						
Тема 5. Основні функції мови. Домінанта функції впливу	10		2			8
Тема 6. Л. М. Мурзін про наскрізну потенційну сугестивність мови.	15	2	2			11
Тема 7. Гіпнотичні техніки	15	2	4			9
Кредит 4. Специфічні техніки НЛП						
Тема 8. Техніка «якоріння»						
Тема 9. Техніка рефреймінгу						
Тема 10. Маніпулювання в рекламі						
Кредит 5. Невербальні засоби комунікації						
Тема 11. Фізіогноміка як наука						
Тема 12. Екстралінгвальні засоби спілкування						
Тема 13. Репрезентативні системи сприйняття інформації						
Тема 14. Психологія в рекламі						
Усього годин:	150	20	30			100

6.1. Теми практичних занять (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1. Основні поняття і терміни.	2
	Тема 2. Прикладні аспекти сугестивної лінгвістики.	2
	Тема 3. Психологічне підгрунття впливу.	4
	Тема 4. Р. Чалдіні про психологічні механізми впливу.	4
	Тема 5. Основні функції мови. Домінанта впливової функції	2
	Тема 6. Л. М. Мурзін про наскрізну потенційну сугестивність мови.	2
	Тема 7. Поняття про гіпноз. Гіпнотичні техніки	4
	Тема 8. Техніка «якоріння»	2
	Тема 9. Техніка рефреймінгу	2

	Тема 10. Маніпулювання в рекламі	2
	Тема 11. Фізіогноміка як наука	2
	Тема 12. Екстралінгвальні засоби спілкування	2
	Тема 13. Репрезентативні системи сприйняття інформації	2
	Тема 14. Психологія в рекламі	2
Разом:		30 год

8.1. Самостійна робота (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вплив як комплексна категорія	20
2	Психологія впливу. Провплив і масові стереотипи	20
3	Мета програми (МП) як маркери особистісних керувань та мотивацій, пріоритетів напрямів перцепції та інформаційного оброблення.	20
4.	Розвинуті та прості техніки гіпнотичної індукції	20
5.	Універсальні процеси мовного моделювання та їх лінгвістичні маркери. Процеси упущення: номіналізації, неспецифічна лексика, судження, компаративно-суперлативні конструкції.	20
Разом:		60 год

9. Індивідуальні завдання

1. Підготувати доповідь на одну з запропонованих тем.
2. Аналіз патогенних текстів В. Кашпіровського
3. Дібрати приклади патогенних дискурсів, скласти за аналогією свій текст з впливовою природою.
4. Проаналізувати рекламні ролики на вибір.
5. Дати сугестивну оцінку релігійному та політичному дискурсу.

10. Методи навчання

Бесіда, робота з навчально-науковою літературою, спостереження й аналіз лінгвістичних явищ, наочність, інтерактивні методи, проблемні методи (дослідницький, частково-пошуковий), вправи.

11. Методи контролю

Засоби діагностики успішності навчання – виконання комплексних рівневих контрольних робіт, перевірка якості індивідуальної та самостійної роботи, поточне тестування та оцінювання на практичних заняттях, фронтальне опитування, індивідуальне опитування, науковий колоквіум.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							МКР	Накопичувальні бали/ Сума	Сума
Кредит 1		Кредит 2		Кредит 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	170	330	500
40	40	40	50	50	55	55			

13. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90-100	5 (відмінно)	5 відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4 добре/зараховано
C	65-79		4 добре/зараховано
D	55-64	3 (задовільно)	3 задов./зараховано
E	50-54		3 задов./зараховано
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

14. Рекомендована література

Базова

4. Бехтерев В.М. Внушение и его роль в общественной жизни. - М., 2001.
5. Леонтьев А.А. Язык. Речь. Речевая деятельность. - М., 1976.
6. Лурия А.Р. Язык и сознание. - Ростов-на-Дону, 1998.
7. Потебня А.А. Мысль и язык // Полное собрание трудов. Мысль и язык. - М., 1999.
8. Стернин И.А. Введение в речевое воздействие. – Воронеж, 2001.
9. Ткаченко О. Мова і національна ментальність (Спробасучасного синтезу). – К., 2006.

Основна спеціальна

1. Бэндлер Р., Гриндер Д. Структура магии. - СПб., 1996.
2. Бэндлер Р., Гриндер Д. Трансформэйшн. - Сыктывкар, 1999.
3. Бэндлер Р., Гриндер Д. Шаблоны гипнотических техник Милтона Эриксона с точки зрения НЛП. - Симферополь, 1998.
4. Горелов И.Н. Невербальные компоненты коммуникации. - М., 1980.
5. Ковалевська Т.Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування. – Одеса, 2001.
6. О'Коннор Дж., Сеймор Дж. Введение в НЛП. - Челябинск, 1997.
7. Пиз А. Язык телодвижений. - СПб., 1997.
8. Спивак Д.Л. Измененные состояния сознания: психология и лингвистика. – СПб., 2000.

Додаткова спеціальна

1. Аватар И. Кинесика // Dokument HTML. - <http://www.avatar-world.narod.ru>.
2. Альдер Х. НЛП: наука и искусство достижения совершенства. - Минск, 1998.
3. Бацевич Ф.С. Тоталитарний політичний дискурс: когнітивно-риторичні та комунікативно-мовні ознаки // Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки». - Черкаси, 2001. - Вип.24.
4. Дилтс Р. Моделирование с помощью НЛП. - СПб., 2000.
5. Дилтс Р. Фокусы языка. Изменение убеждений с помощью НЛП. - СПб., 2000.
6. Кандыба В.М. Триста техник глубокого гипноза: В 2 т. – СПб., 2001.
7. Коллингвуд Дж. Управление эмоциями с помощью НЛП // Dokument HTML. - <http://www.futra.aic.net.au/~slands/inspiritive>.
8. Ковалевська Т.Ю. Вплив домінант рекламного дискурсу в аспекті нейролінгвістичного програмування // Записки з романо-германської філології. – Вип.20. – Одеса, 2008.
9. Ковалевська Т.Ю. Дослідницькі напрями нейролінгвістичного програмування: оглядовий аналіз // Вісник Одеського національного університету. – Т.12. – Вип.3. Філологія: мовознавство, 2007.

10. Ковалевська Т.Ю., Бронікова С.А. Основиефективної комунікації: Навчальний посібник (Пораднику управління на щодень). – Одеса, 2008.
11. Крейдлин Г.Е. Движение рук: касание и тактильное взаимодействие в коммуникации людей // Логический анализ языка. Языки динамического мира. - Дубна, 1999.
12. Куделин А.С., Геращенко А.В. Гипноз: практическое руководство. – Ростов н/Д., 2003.
13. Кутуза Н.В. Різновиди рекламного впливу: Методичні вказівки та завдання. – Одеса, 2007.
14. Олдер Г., Хэзер Б. NLP. Полное практическое руководство. - К., 2000.
15. Почепцов Г.Г. Имиджелогия. - М., К., 2000.
16. Пронников В.А., Ладанов И.Д. Язык мимик и жестов. - М., 1998.
17. Цветков Э. Психоника или программируемый человек. - СПб., 1998.
18. Черепанова И.Ю. «Ангельский огонь»: Красные PR России. – М., 2003.

Довідкова

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов .- М., 1990.
2. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006.

15. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

- 16. Засоби діагностики успішності навчання:** усні та письмові відповіді на практичних заняттях, доповіді, виконання завдань самої роботи, тестування, підсумкова контрольна робота, науковий колоквиум.